

HEITTOJA MARGINAALISTA

Sara Heinämaa (toim.): *Naisen tieto*. Art House. Juva 1989.

Naistutkimus haluaa rikkoa perinteisiä tieteenalojen välisiä rajoja ja julistautuu poikki- tai monitieteiseksi. Käytännössä tämä on ilmennyt mm. monitieteisten luontosarjojen järjestämisessä; opiskelijat on haluttu perehdyttää myös muuhun kuin oman tieteenalan naistutkimukseen kutsumalla jokaiselle luentokerralle eri esiintyjä. Vaikka jotkut ovat jo ehtineet moittia tällaisia luontosarjoja hajanaisuudesta, on tavaksi tullut koota silloin tällöin luontosarjan pohjalta kirja. Naisen tieto on tuorein käsiini osunut esimerkki tällaisesta kirjasta. Se on koottu naistutkimuksen metodologiaa käsittelevästä moniluennoitsijasarjasta. Se ei kuitenkaan ole pelkkä luontosarjan kirjallinen toisinto, vaan kirjoittajakuntaan on otettu mukaan myös luentokurssin suorittaneita opiskelijoita.

Naisen tieto ei ole itsestäänselvästi tai 'perinteisesti' politiikan tutkimusta. Miksi siis tehdä siitä arvio *Politiikka-lehteen*? Otanko minä naistutkimuksen markkinoiman monitieteisyyden liian 'itsestäänselvästi' tyrkyttäessäni kirjaa politiikan tutkijoille? Varsinkin nyt, kun maassa on myös monitieteisyyden nimeen vannova Naistutkimus-lehti?

Naistutkimus on monitieteisyyden vaatimisen lisäksi halunnut kyseenalaistaa tiedon ja tieteen sukupuolineutraaliuden. Naisen tieto -kirjan esipuheessa todetaan, että kirjoittajia yhdisti kysymys tieteen sukupuolisuudesta. Perinteisen politiikan tutkimuksen näkökulmasta taas sukupuoli on ollut irrelevantti kysymys. Tai ei aivan. Erityisesti 1970-luvulla muodissa olleissa asennemittauksissa ja vaalitutkimuksissa muistettiin kysyä myös vastaajan sukupuolta ja verrata naisten ja miesten antamien vastauksien eroja. Oletettiin, että kysymykset eivät muutu vastaajan sukupuolen muuttuessa, vaikka vastaukset voivatkin muuttua. Näissä tutkimuksissa nainen ei ollutkaan sukupuoli, vaan muuttuja.

Harvojen olemassaolevien politiikan naistutkijoiden keskuudessa on viime aikoina puhuttu kaksinkertaisessa marginaalissa olemisesta. Ajatus voidaan ymmärtää lähinnä kahdella tavalla. Toisaalta siten, että kenen tahansa naispuolisen tutkijan ollessa ('epätieteellisine' kysymyksineen) marginaalissa oman tieteenalansa suhteen politiikan naistutkijat ovat sitä kaksin verroin suhteessa poikkeuksellisen miehiin (falliseen?) tieteenalaansa. Toisaalta ajatus voidaan ymmärtää myös siten, että kenen tahansa naispuolisen politiikan tutkijan ollessa ('epätieteellisine' kysymyksineen) marginaalissa suhteessa emä(?)tieteeseensä, hän joutuu kaksinkertaiseen marginaaliin, jos alkaa harjoittaa heikkoa statusta nauttivaa (kärsivää) naistutkimusta.

Politiikan naistutkija on tutkija, joka sooloilee oman tieteenalansa ja kaikkien mahdollisten muiden tieteenalojen reuna-alueilla. Hänestä on tullut tirkistelijä, joka ei osaa oikein asettaa minnekään, ja jota ei oikein minnekään haluta hyväksyäkään. Tässäkö monitieteisyyden lopputus? Ongelman ydin ei kuitenkaan ole lukumäärässä (naisia lisää politiikan tutkijoiksi) eikä identiteetissä (mitäs sitten yritätte

jos ette kerran osaa), vaan sukupuolesta ja sukupuolen suhteesta tietoon/tieteeseen.

Naisen tieto -kirjassa Maaret Wager toteaa, että ihmisen kehitystä on perinteisesti pyritty ymmärtämään ja selittämään siten, että tiedostaen tai tiedostamatta ihmisen normina on pidetty miestä (s. 12). Marja Keränen taas kirjoittaa omassa artikkelissaan, että »... naiset suurimmaksi osaksi on suljettu politiikkatieteen ulkopuolelle — havainnollinen esimerkki tiedon ja vallan yhteenkietoutumisesta diskurssissa, diskurssissa, joka ei valtuuta naisia puhumaan.» (s. 163—164)

Emme löydä naisia politiikkatieteen subjekteina menneisyydestäkään. Jotakin on viimeisen 100—200 vuoden aikana kuitenkin tapahtunut. Ainakin Hegeliin asti naisilla sentään oli jokin julkilausuttu paikka teoriassa. Itse asiassa poliittisia teorioita voisi aivan hyvin lukea sukupuolten välisen suhteen (ristiriidan) tulkintoina aina tieteenalamme isästä, Machiavellista lähtien. Machiavellille fortuna (tuo oikutteleva) oli nainen. Bacon käytti maskuliinisia ja heteroseksuaalisia tieteen metaforia (selvä vihje). Yhteiskuntasopimusteoreetikot viskasivat suorapuheisuudessaan naiset kansalaisyhteiskunnan ulkopuolelle. Privaatista nainen pysyi myös Hegelille, joka kuitenkin jaksoi tuskailla naista sisäisen vihollisena ja yhteiselämän ikuisena ironiana. Vielä nykyisin (sattuneista syistä) epämuodikkaalle Engelsillekin naisen ja miehen välisen suhteen luonne oli yhteiskunnan kehitystason mittari.

Mutta sitten, joskus 1800-luvulla, naisesta puhuminen poliittisessa teoriassa käykin sopimattomaksi. Nainen katoaa teksteistä. Moderneissa poliittisissa teorioissa ei haluta paljastaa poliittisen subjektin sukupuolta, vaan puhutaan yksilöstä. Vanhojen klassikoiden sukupuolisiin metaforiin suhtaudutaan armeliaan kärsivällisesti, ikään kuin järjen harharetkinä, joita ei tarvitse ottaa vakavasti. Kuulin kerran takavuosina erään (miespuolisen) politiikan tutkijan suusta sellaisenkin lausunnon, että J. S. Millin teos *Naisen asema* ei ole mitenkään olennainen hänen teoriansa kokonaisuudessa.

Poliittisesta teoriasta on siis tehty sukupuolineutraalia. Tarkoittaako tämä, että moderneja poliittisia teorioita ei enää voi lukea sukupuolten välisen suhteen tulkintoina ja jos ei voi, niin mistä ne sitten puhuvat? Carole Pateman pyrki kirjassaan *The Sexual Contract* osoittamaan, että yhteiskuntasopimus sukupuolisopimukseen on veljesten välinen sopimus. Ovatko modernit poliittiset teoriat tulkintoja veljesten välisistä suhteista ja jos ovat, niin onko ihme, että politiikan naistutkijat hakevat vetoapua politiikan tutkimuksen ulkopuolelta?

Adriana Cavarero puolestaan on pyrkinyt osoittamaan, että poliittisen teorian näennäisesti sukupuoleton ja universaali yksilö onkin kameleontti (Cavarero käyttää sanaa hirviö, ks. *Politiikka* 4/1989). Välillä se on kuka tahansa (siis myös nainen), välillä taas mies.

Naisen tieto -kirjaan on käännetty Luce Irigarayn artikkeli *Le sujet de la science est-il sexué*. Artikkelin kääntäjän, Pia Siveniuksen, *sexué*-sanalle antama suomenkielinen vastine, *sukupuolitettu*, houkuttelee edellä olevan valossa spekulatiivon. Mitä Irigaray itse asiassa haluaa kysyä/ mihin politiikan naistutkimuksen pitäisi pyrkiä? Onko tieteen subjekti *sukupuolitettu* pitäisikö poliittisen teorian (tieteen) subjekti

(yksilö) *sukupuolistaa*? Ovatko nämä vain saman kysymyksen kaksi eri puolta? Minkälainen operaatio poliittisessa teoriassa itse asiassa on tehty, kun sukupuolesta on tehty sopimaton kysymys? (Miksi muuten suomen kielessä on *sukupuolia*, kun muissa eurooppalaisissa kielissä on *sukuja*?)

Kysymys sukupuolesta ei lopu siinä missä poliittinen teoria alkaa. Siksi Naisen tieto -kirja on suositeltavaa luettavaa (niin irrelevantilta kuin se saattaakin kuullostaa) naistutkimuksen opintokokonaisuuksien opiskelijoiden lisäksi myös (miespuolisille) politiikan tutkijoille.

TUIJA PARVIKKO
